

Viktor Radonjić

RETERIRANJE KRUGA

LICA:

RELJA KONDIĆ vojnik u nedovršenoj uniformi kasnije - radnik u banci pesnik

VLADIMIR Reljin abortirani brat

SRNA Reljina večita devojka

ZEBRA vođa paramilitaraca u nedovršenoj uniformi kasnije - zelenaš, švercer, biznismen

IVICA vojnik u nedovršenoj uniformi kasnije - narkoman

PACOV vojnik u nedovršenoj uniformi kasnije - Zebrin uterivač dugova

ROBIJA vojnik u nedovršenoj uniformi nema kasnije

CUCLA Crnogorac na ratištu kasnije - Crnogorac u Beogradu

SLINA Crnogorac na ratištu kasnije - Crnogorac u Beogradu

GAVRAN vojnik u nedovršenoj uniformi kasnije - povratnik iz Amerike

ZEKA vojnik u kompletiranoj uniformi s visokim činom

ZAGORKA šefica odeljenja za marketing banke

ŽENA U BELOJ KECELJI služi u restoranu banke

PSIHIJATAR lekar na ratištu

JANA Srnina majka

NEVENA Reljina majka nije dovoljno htela Vladimira

GRIGORIJE Reljin otac nije hteo Vladimira

SABORAC vojnik u nedovršenoj uniformi

FIKRETA bes rata učinio je da bude silovana

MAJKA bes rata učinio je da bude ubijena lagala je štiteći oca svog deteta

DEČAK bes rata učinio je da bude ubijen svedočio je nestajanju svoje porodice

OTAC bes rata učinio je da bude ubijen uspešno sakriven pomislio je na život bez žene i sina

MIROLJUB GVOZDENVIĆ član uprave banke

PRIKAZA S MASKOM KLOVNA iščezla iz Ivičinog sna da bi mu se ukazala na vreme

PSIHOLOŠKINJA zaposlena u banci zastupa interese banke
HARIS vojnik u nedovršenoj uniformi protivničke strane
OMER vojnik u nedovršenoj uniformi protivničke strane
DRAGUTIN VELJOVIĆ vlasnik restorana vlasništvo plaća Zebri
KONOBAR zarađuje za hleb u Veljovićevom restoranu
DEVOJKA animir-dama u Veljovićevom restoranu
DOMINA ona koja mazohizam odvodi u ekstazu
BOŽIDAR MALIĆ porodični čovek i podvodač
MLADIĆ vojnik u nedovršenoj uniformi protivničke strane
POJAVA U CRNOJ ODORI SA KUKULJICOM NA GLAVI lice joj se ne može videti
ANDRIJA UZELAC priređivač edicije *Prvenac* i urednik časopisa *Savremena poetika*
MLADIĆ S NAOČARIMA ZA SUNCE publika na pesničkoj promociji
STARIJA ŽENA publika na pesničkoj promociji
MUŠKARAC U SREDNJIM GODINAMA publika na pesničkoj promociji

SLIKA 1.

Reljin stan. Dnevni boravak. Relja Kondić sedi na trosedu, zuri u televizor (ton je isključen) - po licu mu titra plavičasta svetlost; na njemu je raskopčana košulja, razvezana kravata. Stavlja noge na sto naspram troseda, prekršta ih. Otvaraju se vrata, iz spavaće sobe izlazi Srna, u spavaćici; u ruci joj je staklena čaša. Nestaje iz vidokruga... Vraća se, u čaši je voda. Zaustavlja se kod vrata spavaće sobe.

SRNA

Pobogu, Relja, treba da ustaneš u sedam.

Relja ne reaguje, zuri u televizor. Srna odmahuje rukom, ulazi u sobu, zatvara vrata.

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Šuma u naznakama. Mesto na kom sede Ivica, Pacov i Robija osvetljeno je snopovima filmskih reflektora. Oko njih je tmina koju režu rafalne paljbe, pokličići i roptaji. Ivica drži u šaci aktiviranu ručnu bombu. Rafalne paljbe, pokličići i roptaji sada dopiru nekud iz daljine.

PACOV

Ivice, kada ćeš baciti bombu?

IVICA

Ne znam.

ROBIJA

Možda nije loše još malo sačekati.

IVICA

I ja to mislim.

PACOV

A šta čekamo?

IVICA

Ne mogu da odvojim bombu od dlana.

ROBIJA

To nije problem.

PACOV (*uznemireno*)

Čekamo.

ROBIJA (*smireno*)

I dalje.

PACOV

Dokle?

IVICA

Znaćemo kad dođe.

ROBIJA

Kazaćemo da je gost.

IVICA

Pozdravićemo se.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Vetar. Fijuče. Sneg. Ispred sveže okrećenog zida stoje žena i dečak. Majka grčevito priljubljuje sina. Tresu se. Nekoliko vojnika u nedovršenim uniformama repetiraju puške u ženu i dečaka. Zebra, Gavran i Relja stoje sa strane. Zebra i Gavran uperili su pištolje jedan u drugog. Zebra je u mornarskoj majici i vojničkim pantalonama; bos je. Gavran je u raskopčanoj havajskoj košulji, crnim boksericama; takođe je bos; na glavi mu je crni kačket spušten nadole. Relja nosi maslinastu vindjaknu, krznenu šapku, dugačke gaće uvučene u vojničke cokule. Relja se trese. U spuštenoj, omlitavljenoj ruci drži pištolj.

ZEBRA

Jedan metak mi je višak.

GAVRAN

Prodaj ga.

ZEBRA

Kome?

GAVRAN

Zainteresovanoj strani.

ZEBRA

Nema je.

GAVRAN

Ivica, Pacov i Robija čekaju.

ZEBRA

Neka čekaju.

GAVRAN (*Relji*)

Sudijo, kome ide metak?

Relja podiže ruku, pištolj usmerava čas u Zebru, čas u Gavrana; spušta pištolj, ruka mu se omlitavi. Zebra opali, pogada Gavrana u grudi, ovaj se stropošta u sneg. Vojnici u nedovršenim uniformama ispaljuju metke iz repetiranih pušaka, majka i sin padaju. Ni na snegu, ni na zidu nema tragova krvi. Nijedan metak nije završio u zid. Majka i sin se podižu, vojnici u nedovršenim uniformama repetiraju puške. Gavran se podiže, usmerava pištolj ka Zebri.

GAVRAN (*Relji*)

Presuda nije moguća, jer je ostarila.

ZEBRA

Jedan metak mi je višak.

GAVRAN

Pokloni mi ga.

ZEBRA

Metak se ne poklanja!

GAVRAN

Prodaj mi ga!

ZEBRA

Šta nudiš?

GAVRAN

Sebe.

ZEBRA

Ne nudiš dovoljno.

GAVRAN (*Relji*)

Sudijo, da li sam ponudio dovoljno?

Relja podiže ruku, pištolj usmerava čas u Zebru, čas u Gavrana; spušta pištolj, ruka mu se omlitavi. Zebra opali, pogađa Gavrana u grudi, ovaj se stropošta u sneg. Vojnici u nedovršenim uniformama ispaljuju metke iz repetiranih pušaka, majka i sin padaju. Ni na snegu, ni na zidu nema tragova krvi. Nijedan metak nije završio u zid. Majka i sin se podižu, vojnici u nedovršenim uniformama repetiraju puške. Gavran se podiže, usmerava pištolj ka Zebri.

GAVRAN (*Relji*)

Presuda nije moguća, jer je ostarila.

Relja usmerava pištolj na svoju slepoočnicu. Zebra i Gavran usmeravaju pištolje na Relju, opale, pogađaju ga u grudi; ovaj se stropošta u sneg. Vojnici u nedovršenim uniformama ispaljuju metke iz repetiranih pušaka, majka i sin padaju. Ni na snegu, ni na zidu nema tragova krvi. Nijedan metak nije završio u zid. Majka i sin se podižu, vojnici u nedovršenim uniformama repetiraju puške. Relja se podiže. Zebra uperi pištolj u Gavrana, ovaj uperi pištolj u Zebru.

GAVRAN (*Relji*)

Sudijo, ti si i svedok, nije ti dopušteno da odeš.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Soba; bez prozora; prašina, paučina. Upaljena sijalica sa crvenim staklom. Kamin, u njemu garež. Na drvenom tronošcu sedi Srna, u dubokoj starosti, doji bebu. Relja se vrzma po prostoriji...

SRNA

Zakasnićeš.

RELJA

Pobogu, Srna, već kasnim!

SRNA

Mili moj.

RELJA

Nemoj me tako zvati!

SRNA

A šta ćeš raditi u Americi?

RELJA

Upoznaću svet.

SRNA

Vratićeš se bolji.

RELJA

Gde mi je sat?... Kako da krenem bez sata?!

SRNA

Čistila sam... Pogledaj u ormanu.

Relja otvara orman; lobanje ispadaju iz ormana, kotrljaju se po podu. Relja uzmiče, pokušava da otvori vrata, ne može. Srna mirnim pogledom prati Relju.

SRNA (tiho)

Čekaću te.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Relja je sklupčan na trosedu. Čuje se budilnik iz spavaće sobe.

SRNA (iz OFF-a)

Relja!... Kad si ustao?!

Prigušeni svetlosni snop prodire u prostor, polako se kreće ka Reljinom licu...

(Animirani prikaz:

Relja se tetura po uzanom hodniku u kom se ne nazire kraj. Hodnik je osvetljen neonkama. Pod se ispunjava vodom, Relji doseže do butina... S plafona kaplje lepljiva tečnost; poneka kap pogodi Reljino lice - kap brzo isparava, deluje na kožu kao kiselina. Relja je neosetljiv na nagrižene fleke koje mu ostavljaju kapi po licu... Voda mu doseže do grudnog koša... doseže mu do nozdrva, zaranja, ispred sebe zatiče pregradni zid. Čuju se potmula i snažna tri udarca spolja, pauza, tako nekoliko puta. Na pregradnom zidu se stvaraju pukotine, voda probija, nosi sa sobom i poslednje ostatke pregradnog zida. Silna bujica ne odnosi Relju, on ostaje nepomičan. Voda se prazni. Relja se uspravlja, prilazi otvoru, ukazuje se

*klisura; bujna šuma. Tiho je. Relja spaja dlanove i pravi krug, kroz njega obuhvata sunčev disk. Iščežavaju nagrižene fleke na licu. Širi ruke... Kruži nad klisurom; u njemu je orlovski vid. Obrušava se na guštera u isušenom koritu - usporeno, zatim dobija na ubrzanju...
Završetak animiranog prikaza.)*

Prigušeni svetlosni snop mili po Reljinom licu. Relja se trgne, naglo pridiže, duboko hvata vazduh. Pogleda u sat. Oštrim pokretima zakopčava košulju, zateže kravatu; ustaje, grabi sako, zaustavlja se, stoji ukočen.

SLIKA 2.

Banka. Kancelarija. Relja sedi u kožnoj fotelji, zuri u monitor. Zvoni telefon. Relja se ne javlja. Iz unutrašnjeg džepa sakoa vadi notes s tvrdim koricama, okreće stranice, zaustavlja se.

RELJA (*iz OFF-a*)

Jedinac

Razuđen

Sredina od peska

Relja uzima hemijsku olovku, zapisuje u notes.

RELJA (*iz OFF-a*)

Komedijaš

Na krajevima

Vapi za tugom

Zalutali metak

U kancelariju ulazi Zagorka. Relja zatvara notes.

ZAGORKA

Jutros su u portirnici opet ubeležili da si kasnio.

RELJA

Završavam mapiranje novina za područje Vojvodine. Sutra ću početi da obrađujem radio i televiziju.

ZAGORKA

Još si na početku, Relja.

RELJA

Ubrzaću, Zagorka.

ZAGORKA

Banka je dobila novo rukovodstvo!

Zagorka izlazi iz kancelarije, zalupi vratima. Relja otvara notes. Uzima hemijsku olovku, zuri u notes.

Pred njim će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Selo u naznakama. Ljudi s oružjem - Ivica, Pacov, Robija, Gavran, Cucla, Slina. Uniforme su im nedovršene; na nekima se raspoznaju kokarde (Pacov i Robija), ostali nemaju nikakve oznake; neki imaju dužu bradu, neki su tek neobrijani. Među njima je Relja - u nedovršenoj uniformi bez oznaka, neobrijan.

PACOV

Ljudi, aman, šta čekamo?

ROBIJA

Ne možemo bez njega.

IVICA

Što jednostavno ne bismo ostavili kako jeste?

PACOV

Pa, je l` sam ja rintao nizašta?

IVICA

Nije bilo mnogo posla ovde.

ROBIJA

Moraju da znaju da smo ovuda prošli.

GAVRAN

Zar ne znaju?

PACOV

Najviše se broji završnica! Je li tako Cucla?

CUCLA

Čekamo li da nam *plavi šljemovi* daju dozvolu?!

GAVRAN

Da se niko nije makao. Relja, reci nešto!

SLINA

Ja velim da mi počnemo! Ovde ga neću zanoćit sigurno.

Pojavljuje se Zebra, krupan čovek s bradom, u vojničkim pantalonama i mornarskoj majici.

PACOV

Zebra, da palimo kuće?

Zebra kažiprstom poziva Relju, izdvajaju se u stranu.

ZEBRA

Što su se uzjogunili?

RELJA

Stoje u mestu.

ZEBRA

Šta to mene briga.

RELJA

Predlažem da krenemo.

ZEBRA

I da ostavimo ovo ovako?

RELJA

Neka se vrate ljudi.

ZEBRA

Je l` i oni što su pucali na nas?

RELJA

Ti se neće vraćati.

ZEBRA

Jednom možda hoće.

RELJA

Tada to neće više biti isto.

ZEBRA

Kako to misliš?

RELJA

Jednom će se ovaj rat završiti.

ZEBRA

A ko će dobiti ovaj rat?

RELJA

Mi.

ZEBRA

Pa?

RELJA

Moraćemo s nekim razgovarati.

ZEBRA

Kondiću, šta hoćeš da mi kažeš?

RELJA

Bolje će biti da razgovaramo s njima.

ZEBRA

A šta ne bi bilo bolje?

RELJA

Da pregovaramo s njihovom decom.

ZEBRA (*svima*)

Hajde, momci, šta ste se udrvenili? Pokret!

Zbunjenost među ljudima s oružjem. Osim Ivice, Gavrana i Relje, ostali se nevoljno daju u pokret.

ZEBRA

Kuda, bre?!

Među ljudima s oružjem nema zapitanost...

ROBIJA

Eno je staza, da izađemo, tamo smo valjda krenuli.

SLINA

E, jebi mi oca, Zebra, ako znam kuda ćemo!

ZEBRA

U selo. Da ga nema više.

SLIKA 3.

Zebra, raspojasan, leži u krevetu. U uglu, pored kreveta, skupljena žena isprekidano jeca. Zebra ispija rakiju iz flaše. U prostoriju ulaze Relja i Cucla.

CUCLA

Oli mi dat malo te rakije, a Zebra?!

ZEBRA

Moli me.

CUCLA

Grlo mi se osuši od ovolike vatre!

Zebra poliva ženu rakijom.

ZEBRA

Možda Fikreta želi da ti da.

Cucla se obliže, otkopčava kaiš na pantalonama... Relja ga zgrabi za kragu, pokušava da ga istera iz prostorije... Cucla se oslobodi klinča, odgurne Relju, uperi u njega kalašnjikov; baci kalašnjikov, izvadi nož.

ZEBRA

Stoko!

CUCLA (*Relji*)

Ka živinu ću te, časti mi!

ZEBRA (*Cucli*)

Suši ti se rakija.

Zebra upre prstom u Relju.

ZEBRA

A ti marš napolje!

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Reljin stan. Dnevni boravak. Relja (u odelu) stoji pored troseda. Telo mu je omlitavljeno, pogled rasejan. Vrata stana se otvaraju, ulazi Srna. Ostavlja ključeve i tašnu na sto naspram troseda. Seda na trosed, neko vreme zuri u Relju.

SRNA

Zamorili me klinци. Nisam ni ispredavala lekciju do kraja.

Relja polako skida sako, baca ga na fotelju.

SRNA

Šta ti je, Relja?

RELJA

Zašto me to pitaš?

SRNA

Opet si odsutan.

RELJA

Sve je u redu.

SRNA

Kako je bilo na poslu?

RELJA

Uobičajeno.

SRNA

Spremiću nam nešto.

RELJA

Dobro sam jeo u banci.

SRNA

Biće lagano.

Relja otvara vrata spavaće sobe.

RELJA

Ako zaspim, nemoj me buditi.

Relja polako zatvara vrata. Srna pali televizor, čuju se današnje vesti; neko vreme zuri u ekran, gasi televizor, šakama pokriva lice.

SLIKA 4.

Bančin restoran. Za stolom sede Relja i Vladimir.

RELJA

Natrpao si tanjir, Vladimire?

VLADIMIR

Ogladnim kao zver u banci.

RELJA

Ne znam koliko ću još dugo moći mirno da gledam u taj tvoj svinjski podbradak.

VLADIMIR

Hoću da dam otkaz.

RELJA

Ona hoće dete.

VLADIMIR

Misli da zna zašto se gojiš.

RELJA

Dovoljno je ono što ne zna.

VLADIMIR

Pritiskaju me za medijsku mapu. Izjedaju me rokovi. Želeo bih da je nikada ne završim...

RELJA

Izdrži.

VLADIMIR

Postajem automat.

RELJA

Imaš li ih?

VLADIMIR

Bočica je pri kraju.

RELJA

Napuniću je.

VLADIMIR

Možda ću prestati da ih uzimam.

RELJA

Ne dolazi u obzir!

VLADIMIR

Svejedno te posećujem.

RELJA

Činio bi to češće.

VLADIMIR

Veruješ Gavranovom bratu?

RELJA

Ima svoju apoteku.

VLADIMIR

Sve što si mu rekao je da ti treba nešto da se umiriš.

RELJA

Aveti utihnu preko toga.

Vladimir počinje halapljivo da guta pretrpani sadržaj u tanjiru.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Improvizovana bolnica u naznakama. Relja i Ivica probijaju se kroz prostor koji je ispunjen ranjenicima - siluetama. Ivica je ranjen u nogu, oslanja se na štake.

IVICA

Hvala ti što mi praviš društvo.

RELJA

I ti bi se nekom našao.

IVICA (*pokazuje na potiljak*)

Samo ako bih nekako utekao rojevima iglica.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Bančin restoran. Relja sedi sam za stolom; zagledan je u ispražnjeni tanjir. Žena u beloј kecelji sklanja tanjire sa stolova; prilazi Reljinom stolu.

ŽENA U BELOJ KECELJI

Gospodine, pauza za ručak je istekla.

Relja naglo ustaje od stola. Žena u beloj kecelji, zatečena, napravi korak unazad.

RELJA

Oprostite.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Psihijatrijska ordinacija u naznakama. Na stolu je kutija sa šećernim kockama. Psihijatar titra nogom, uzima kocku šećera kad posisa prethodnu. Naspram stola stoje Relja i Ivica na štakama.

PSIHIJATAR

Slušam.

RELJA (*Ivici*)

Čekam te ispred.

IVICA

Budi tu.

PSIHIJATAR (*Relji*)

Ne smetaš mi.

IVICA

Doktore, pogoden sam u nogu i od tada neprekidno sanjam jedan te isti san. Nalazim se na nekom karnevalu. Mnoštvo lica oko mene, sva su zamagljena, osim jednog. To lice zapravo nije

lice, već je maska klovna. Maska je simetrično odeljena na dve polovine. Jedna polovina maske prikazuje izrazitu veselost, dok druga polovina odražava izrazitu tugu. Blizu mi je, mogu da je dohvatim. Maska mi izmiče. Vadim nož i uviđam da su sva ona zamagljena lica oko mene nestala, a da defiluju u odrazu sečiva na mom nožu.

Psihijatar vadi iz fioke dve kutije s lekovima, baca ih Ivici u ruke.

PSIHIJATAR

Samo ne preteruj.

Psihijatar vadi iz fioke još jednu kutiju.

PSIHIJATAR (*Relji*)

A ti?

RELJA

Šta ja?

PSIHIJATAR

Još malo pa nestalo!

SLIKA 5.

Kafić u naznakama. Relja i Zebra sede za stolom u uglu prostorije; piju kafu.

ZEBRA

Čujem da ti mamica traži posao.

RELJA

Nek' se zabavlja.

ZEBRA

Čeka te udobna fotelja. Ne čudi me tvoja hirovitost, dečko. Među nama si izrod - jedini iz ekipe imaš fakultet. Da ga nisi završio, za tvoju mamicu bio bi...

Zebra se naglo zaustavi, naglašeno otvori usta, nemo oblikuje slova. Relja izgovara naglas tu reč.

RELJA

Izrod.

ZEBRA

Kako god okreneš, kriv si; najmanje drugima. Nezgodno.

RELJA

Moram da uradim nešto...

ZEBRA

Tebi se servira.

RELJA

Ozbiljan sam...

ZEBRA

Ozbiljni su oni koji moraju. Uskoro prelazim granicu.

RELJA

Ko ide?

ZEBRA

Ivica, Pacov i Robija. Gavrana još nije siguran.

RELJA

Ja jesam.

ZEBRA

Zaustavi se na vreme. Nije to tvoj put.

RELJA

Ne vidim drugi.

ZEBRA

Bosna?

RELJA

Amerika.

ZEBRA

Kakva, bre, Amerika?

RELJA

Za moje ću biti tamo.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Reljin stan. Trpezarija. Za stolom sede Relja i Srna, Srnina majka Jana, Reljina majka Nevena i Reljin otac Grigorije. Večeraju.

NEVENA (*kroti nemir u glasu*)

Grigorije, dodaj mi preliv.

Grigorije mehanički dodaje preliv Neveni.

NEVENA

Jana, draga, kod muškarca je starenje fiziološka kategorija. U duši, što su stariji to su veća deca. Grigorije, ti, kao neurohirurg, reci nam da li se ovo može naučno dokazati?

Grigorije konačno pogleda u Nevenu, zatim nastavlja da jede. Nevena, Jana i Srna zure u Grigorija, dok je Relja unet u svoj tanjir - guta, gotovo da ne žvaće zalogaje. Jana počinje usiljeno da se osmehuje.

JANA

Nevenice, pozivam te da se pridružiš ženskoj koaliciji za ovim stolom. Devojke, kakave sam cipele videla pre neki dan, ma vi ne možete ni da zamislite. Nevena, dušo, vodim te da ih vidiš, takva elegancija zahteva tvoju nogu...

NEVENA

Da bi takva elegancija zadobila moju nogu, mora prethodno da položi test iz hronične nemaštine našeg društva, kod profesora Grigorija Kondića.

JANA

Relja, dušo...

NEVENA

Da li ste primetili koliko je narastao Reljin podbradak?

Relja ne reaguje, guta hranu. Jana se usprotivi neprijatnoj tišini.

JANA (Relji)

Kako to da si posle studija proveo neko vreme u Americi?

NEVENA

Dve godine i četiri meseca!

JANA

Eh, teško da se ovde u ono vreme mogao naći dostojan posao...

NEVENA

Zamisli, draga, na poslužavniku ga je dobio kod mog školskog druga, Andrejevića - marketing u izdavačkoj delatnosti.

JANA

Ma, svaka čast, ženo.

NEVENA

Tu čast je ovaj moj jedinac obrisao o pod! Htelo je momče sveta da vidi. A znamo svi priču o cvrčku i mravu.

JANA

Ja se izvinjavam, ali mog muža na vreme sam oterala!

SRNA

Mama!

JANA

Srna, dete, tvoj otac jeste cvrčak.

SRNA

Na putovanjima se stiču dragocena iskustva.

NEVENA

Je l'?! Nisam to znala. Ali ono što dobro znam je da je moj sin dočekan sa kupljenim stanom i vezom za posao u banci.

JANA

Koliko si to već u banci, sine?

SRNA

Osma godina, mama.

JANA

Divno. Stabilno.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Kafić u naznakama. Relja i Zebra sedaju za sto u uglu prostorije.

ZEBRA

Ne progovaraš?

RELJA

Molim?

ZEBRA

Ako me moje informacije ne varaju, dobio si posao u banci. Hmm... Vratio se iz Amerike... Video svet! Hmm... Možeš da navučeš jagnječju kožu. Vučje dlake rastu iznutra. Grebu. Svrbe...

RELJA

Prekini!

ZEBRA

Začutao.

RELJA

Nemoj.

SLIKA 6.

Banka. Kancelarija. Relja sedi za stolom, zapisuje u notes sa tvrdim koricama.

RELJA (*iz OFF-a*)

Ratnici

Golobradi

Kula

Do nožnog članka

Epolete uz binu

Led

Belog osmeha

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Relja, Ivica, Robija, Pacov i saborac prolaze pored razrušene kuće u naznakama... Pucanj iz snajpera. Saborac je pogođen u predelu ramena, pada. Počinje rafalna paljba iz razrušene kuće, Ivica je pogođen u nogu, pada... Robija i Pacov su u zaklonu (olupina automobila)... Relja grabi Ivicu ispod pazuha, povlači ga iza olupine automobila. Prestaje rafalna paljba. Saborac se pridiže, ide prema olupini tenka; snajper ga pogađa u nogu, pada; pokušava da dohvati kalašnjikov, snajper ga pogađa u šaku.

SABORAC

Pucajte mi u glavu!

RELJA

Mora da postoji drugi način.

PACOV

Metak sa naše strane je jedini način da mu pomogneš.

ROBIJA

Ako je tako, šta čekaš, pomози mu.

PACOV

Svima se obratio.

ROBIJA

Snajper ti je napunio gaće, siso.

PACOV

Ako ne zatvoriš usta, izvadiću iz gaća nešto što je tvrđe...

IVICA

Relja, oslobodi ga bede.

*Relja munjevito izleće iz zaklona, trči ka olupini tenka.
Rafalna paljba s obe strane...*

PACOV

Šta to radiš, budalo?!

Relja se domogne zaklona. Prestaje rafalna paljba s obe strane. Saborac puzi prema olupini tenka. Snajper ga pogađa u drugu nogu.

SABORAC (krik)

Majko!

Saborac nastavlja da puzi prema olupini tenka, pojavljuje se u Reljinom vidokrugu, na liniji zaklona. Relja ga zgrabi za ramena, povuče ga ka sebi, u zaklon - rafal zapečati saborčev trup. Relja se nasloni na olupinu, smesti mu glavu u krilo.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

U kancelariju ulazi Zagorka. Relja zatvara notes.

ZAGORKA

Tražila sam medijsku mapu Srbije!

RELJA

Poslao sam ti je.

ZAGORKA

Ako bih išla tvojim stopama, na toj mapi - u nekim oblastima, recimo - u Nišu, novine i televizija tek treba da se izmisle. A nacrt projekta za dečju štednju trebalo je da završiš juče!

RELJA

Završiću ga danas, ostaću duže.

ZAGORKA

Ti svakako ostaješ duže, jutros si opet kasnio. I ne želim da te pokrivam! Šta ja imam od toga? Znam i hvala? Neko iz menadžmenta ćete pozvati na razgovor. Uskoro.

Zagorka izlazi iz kancelarije, zalupi vratima. Relja zuri u monitor... otvara notes, piše.

RELJA (*iz OFF-a*)

Starina u krvi

Daje reč

Osama

Mogućeg poraza

Stazicom

Obranog glasa

Mladica

Obučena

Da gori

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Ivičin stan u naznakama. Zapušten. Relja (u odelu) sedi u fotelji, naspram su drveni sto sa niskim nogarama i fotelja, u njoj sedi Ivica - u pidžami je i majici dugih rukava. Na stolu je nekoliko šoljica - tragovi kafe.

IVICA

Ipak ću te pitati - otkud ti.

RELJA

Ne bi bilo potrebe za iskušavanjem ovog pitanja da nisi prestao da se javljaš na telefon.

IVICA

Slučajno si me zatekao.

RELJA

Rat je završen, Ivice.

IVICA

Nedostaje mi maska klovna. San je naprosto iščezao.

RELJA

To što unosiš u venu...

IVICA

Ne voli drugo lice - ni jednine, ni množine.

RELJA

Otvaraju se neke teme...

IVICA

Otvaraju se otkad je počelo.

RELJA

Čini mi se da klizišta dobijaju ozbiljniju signalizaciju.

IVICA

Promene traže svoj beleg.

RELJA

I magla je manje gusta.

IVICA

Nemam televizor.

RELJA

Šta misliš?

IVICA

Izbegavam. Bili smo gadni psi.

SLIKA 7.

Reljin stan. Dnevni boravak. Relja sedi na trosedu, grafitnu olovku stiska zubima; pred njim, na stolu, otvoren je notes sa tvrdim koricama. Tu je i flaša sa ostacima crnog vina, ispražnjena čaša. Televizor je upaljen (ton je isključen) - po Reljinom licu titra plavičasta svetlosat. Na njemu je košulja, kravata; sako je na fotelji, zgužvan.

RELJA (*iz OFF-a*)

Kada bih umeo da kao neko
stanem pred tobom i kažem ono
što nije u nameri hrapavom mučitelju
Priuštim mučenom tišinu istog krvarenja
Veselo iz osmeha izmamim na blagi sud
tvojih očiju
Ukradem za sebe poru sa Hronosa
Kada bih umeo ne uzimati za svedoka
tamničkog sužnja
tetoviranog *tribalom* halapljivog poverenja
Potvrditi slabašnom savez u zenicama
Još jednom uputiti palacavu nadmoć
na račun fronta istog lica

Relja okrene list u notesu, zapisuje.

RELJA (*iz OFF-a*)

Jer ne umem da izmirim
potez
i
fakat jednine kanapa
Sa
dve naspramne stolice
i

njegovo disanje protiv mog

Pojavljuje se Vladimir; uzima Reljin sako, seda u fotelju, sako stavlja u krilo.

VLADIMIR
Čestitam.

RELJA
Hteo bi da ovladaš nerazumevanjem?

VLADIMIR
Napunio si stihove i strepnja te je olakšala.

RELJA
I ja želim dete.

VLADIMIR
I obnovljena strepnje razdire, žilavo se opire nestalnosti.

RELJA
Dosta!

VLADIMIR
Dosta me kljukaš lekovima!

RELJA
Tako nam je bolje.

VLADIMIR
Nisi u stanju da budeš otac!

RELJA
Vidim ti očnjak.

VLADIMIR

Zar se tiranin u tebi svrgava stihovima?!

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Ispred štale u naznakama. Ljudi s oružjem okružuju majku i dečaka. Ti ljudi su Relja, Zebra, Ivica, Robija, Pacov, Cucla, Slina i Gavran. Pojavljuje se Zeka - čovek u kompletiranoj uniformi, čovek s visokim činom.

ZEKA (Zebri)

Teren je očišćen?

ZEBRA

Skoro.

ZEKA

Mogao bih da te išibam zbog ovakvog odgovora.

Zeka odlazi.

Zebra pogledom portaži Robiju, klimne glavom u pravcu majke i dečaka. Robija odlazi do njih, razdvaja ih, vadi pištolj, uperi ga u dečakovu glavu.

ROBIJA

Ubiću te ako ti mater ne kaže gde ti se sakrio otac.

MAJKA

Nemojte mi dirati djete!

ROBIJA

Reci mi gde se krije i imaćeš sina!

MAJKA

Kunem se u svoj život, ne znam gdje je!

Robija opali ženi šamar, dečak počinje da plače. Gavran pali cigaretu, prilazi Robiji.

GAVRAN

Robija, a možda žena govori istinu.

ROBIJA

Sklanjaj mi se s očiju!

GAVRAN

Makni pištolj s dečaka.

Dečak je mokar kod međunožja.

ROBIJA

Kurvo, je l' želiš da te sin gleda dok te guzim?!

Iz štale izlazi dečakov otac, ruke drži uvis.

OTAC

Evo me, pustite ih da idu.

ZEBRA

Gde si se ti zabio?!

OTAC

Ispod.

ZEBRA

Pacove, zažalićeš zbog ovog!

ROBIJA

Imao si pravu ženu!

Robija puca ženi u grudi. Dečakov otac, hitrim pokretima, oduzima Robiji pištolj, obujmi mu rukom vrat; cev pištolja pritiska Robijinu slepoočnicu. Istovremeno, dok dečakov otac oduzima Robiji pištolji i pokušava da se zaštiti njegovim telom, Gavran grabi svoj pištolj, ubija dečakovog oca preciznim pogotkom u čelo... Dečak ispušta krik, potom, zanemi. Gavran uvlači dim, baca opušak...

ROBIJA

Vidi ti ko je meni spasio život!

Gavran privuče dečaka.

GAVRAN

Dajte mu slobodu!

ZEBRA

Glasaćemo! Ko je za to da mali pripadne Gavranu? Ako samo jedan od vas podigne ruku, klinac je njegov. (Gavranu) Pošteno?

GAVRAN

Pošteno.

ZEBRA

Pa, pilići, ko diže ruku?

Relja jedini podigne ruku. Zebra neko vreme zuri u Relju; vadi pištolj, ubija dečaka.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Vladimir razvlači sako po krilu, iz unutrašnjeg džepa vadi kovertu.

VLADIMIR

Gavranovo pismo iz Amerike.

RELJA

Pocepaj.

VLADIMIR

Lepo se snašao...

Relja uzima flašu i čašu sa stola, sipa preostalo vino u čašu; ispija vino, spusti čašu na sto.

VLADIMIR

Pripema ti teren...

Relja podigne flašu, nad Vladimirovom je glavom...

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Relja sedi u fotelji, pod njim je rasuto staklo. Podiže pismo, otresa parčiće stakla; navlači sako, uvlači pismo u unutrašnji džep.

RELJA

Nikuda ti ne ideš, Vladimire...

Otvaraju se vrata stana...

RELJA

Nikuda!

U prostoriju obazrivo ulazi Srna. Relja je ne primećuje.

SRNA

Relja?

Relja se trgne; unezvereno gleda u Srnu; spušta pogled, podiže komad oštrog stakla.

RELJA

Slučajno.

SLIKA 8.

Banka. Sala za sastanke. Pravougaoni sto. Na čelu stola sedi Miroljub Gvozdenović, član uprave banke. Bočno, u odnosu na Gvozdenovića, sedi Relja.

GVOZDENOVIĆ

Poznato ti je zašto si ovde?

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Ivičin stan u naznakama. Ivica sedi u fotelji. Naspram njega stoji prikaza s maskom klovna. Ivica, usporenim pokretom ruke, uzima špric s iglom, spreman za upotrebu.

Bljesak neonske svetlosti ispunjava prostoriju.

Ivica pokazuje na sadržaj u špricu, skida poklopac s igle.

IVICA

Unutra je oluja koja će konačno očistiti sparinu.

Prikaza potvrdno klimne glavom.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

GVOZDENOVIĆ

Mnogi bi prodali kuću za tvoje radno mesto. Da li si svestan te činjenice?

RELJA

Zašto mi jednostavno ne date otkaz?

GVOZDENOVIĆ

Neke stvari ovde nisu tako jednostavne. Tvoj direktor je možda skinut, ali njegov duh je i dalje prisutan.

RELJA

Budite uvereni da se tim duhom neću koristiti.

GVOZDENOVIĆ

Nema otkaza. Javićeš se našoj psihološkinji.

SLIKA 9.

Banka. Kancelarija. Skučeni prostor. Psihološkinja sedi za svojim stolom. Preko puta nje sedi Relja.

PSIHOLOŠKINJA

Hoću da pogledate ove slike i da mi kažete šta vidite u njima.

Psihološkinja daje Relji prvu sliku. Relja zuri u sliku, ćuti, kažiprstom traži drugu sliku.

PSIHOLOŠKINJA

Bilo bi veoma značajno ukoliko biste mi prethodno rekli nešto o ovoj slici.

Relja kažiprstom pokaže na drugu sliku. Psihološkinja mu daje drugu sliku. Relja neko vreme zuri u sliku, kažiprstom pokaže na sledeću sliku, dobija je, i tako sve do poslednje...

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Memljiva prostorija u naznakama. Na stolicama, vezanih ruku, sede Relja, Zeka i Gavran; krpe su im ugurane u usta... Tu su i dva čoveka u nedovršenoj uniformi protivničke strane, Haris i Omer.

HARIS

Omere, opet si pjan.

OMER

Pijem, Harise, al ne mogu ti se više napit ko nekad u mahali. Sad ti pijem da bih bio trijezan, razumiješ li ti to, jarane?

HARIS

Jesi li ih privezo za stolicu kako sam ti reko?

OMER

Vrijedaš li me, bolan? Doktor sam ti posto.

HARIS

Valja se malo i popričat sa četnicima, doktore!

OMER

Jašta, jarane!

HARIS

Zaseda, četnici, a?! Kolko smo ih od života oprostili, Omere?

OMER

Četri četnika dopisana su u mojoj računici.

HARIS

Malo, bolan, Omere, malo! Nisam ti zadovoljan.

OMER

Imamo li mi, Harise, kandidata za petog?

HARIS

Imamo, i to rukovodioca, bolan, kapitalca!

Haris uzima kanister, benzinom poliva Zeku. Zeka mumla, cvili, kašlje, raširenim nozdrvama pokušava da zahvati što više vazduha... Haris mu izvlači krpu iz usta.

ZEKA

Daću vam položaje i planove!

HARIS

Omere, sprda li se ovaj ćutuk s nama?

OMER

Voli to četnik.

ZEKA

Recite šta želite, dobićete!

Haris uzima kutiju šibica, pali šibicu.

HARIS

A bi li ga ti meni popušio ko što mi ga nije popušila nijedna do sad?

ZEKA

Hoću, jarane! Pušiću ti kao Šeherezada.

Šibica dogoreva, Haris je baca Zeki pod noge...

HARIS

Govno četničko! Šeherezada nije pušila ni sultanu! Hoću ko Ceca Arkanu da mi ga popušiš!

ZEKA

Hoću, jarane!

HARIS

Oćeš ti moj kurac!

Haris pali šibicu.

HARIS

Ovaj bi nam bio peti, a, Omere?

OMER

Moja računica tako veli.

HARIS

Ko petokraka, Omere. Neka prdi ko šta oće, komunizam je bio dobar. Je li bio, Zeko, pošteno reci?

ZEKA

Najbolji, jarane.

Haris baca ostatak ugašene šibice na Zeku.

HARIS

E, ne može govno bit slatko.

Haris izlazi iz prostorije... Omer se naliva brljom, prolazi između Relje i Gavrana. Gavran ga sapliće, munjevito mu obmotava noge oko vrata, davi ga...

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

PSIHOLOŠKINJA

Gospodine Kondiću, imate li možda opšti utisak o slikama koje ste videli?

RELJA

Imam.

PSIHOLOŠKINJA

Recite.

RELJA

Testiranje je završeno.

SLIKA 10.

Reljin stan. Trpezarija. Relja i Srna sede za stolom, večeraju. Čute. Relja ustaje, odlazi do muzičkog aparata, uključuje radio, pronalazi stanicu sa džez muzikom; vraća se za sto. Srna namerava da ustane, Relja je hvata za ruku, povlači nazad.

SRNA

Spava mi se.

RELJA

Idemo na more.

SRNA

Ma, kada?

RELJA

Sada.

SRNA

Približava se kraj školske godine.

U Srninom smešku razvija se nežnost, izvlači pramen kose, uvija ga... Relja netremice zuri u Srnu; naglo ustaje od stola; podiže Srnu u naručje.

RELJA (*iz OFF-a*)

Orkestar je svirao temu
Htela si da je prepoznaš
Meni su važnije bile tvoje ruke
U njima sam je video
i pomislih kako je tačna
dok se brani ćutanjem
Mastilo tek primetnog smeška
pratilo je liniju života
upijajući vlažan trag
Unela si u obraz nastojanje
konačnog razdvajanja
Okovratnik od gubljenog vremena
Pitanja

Kako sam

Šta radim

Imam li načina za ovu besparicu

Dakle

sve ono

što je omekšale strune uputilo na šlager
Ja sam se poigravao šturim kazivanjem
jedinog člana žirija
Jedinim iskušenjem u izdvajanju pramena
Smatraš to neumesnim

Relja iskorači...

RELJA

Koračam kroz vodu...

SRNA

Odjednom mi se vrišti...

RELJA

Oblačiš moju omiljenu haljinu... Ostavio sam te da rešiš šminku, čekam te za stolom, ispod našeg drveta. Pijem belo vino, grickam masline... šapućem zahvalnost morskoj vodi što će mi ustupiti princezu zaliva.

Relja se okreće oko svoje ose...

SRNA

Vodo silna, ljubav koju ti predajem, traži mirniju uvalu!

RELJA

Čuješ li šta ti zbori najzanosniji izdanak tvoj?!

SRNA

Ovlašćenje mi daje da progovorim u ime njeno!

RELJA

Onda zbori, princezo, bez algi na jeziku!

Srna namerava da progovori... Odustaje... Relja zastane, neko vreme gleda u Srnu, ćutke. Srna se uznemiri. Relja je sočno poljubi u usta; držeći je u naručju, odlazi u spavaću sobu, nogom zatvara vrata.

SLIKA 11.

Banka. Reljina nova kancelarija asocira na podrum. Zapećak. Sedi na rasklimatanoj stolici; dok kuca na tastaturi, čas baca pogled na hrpu papira, čas zuri u stari monitor - lampaš.

RELJA

Ime, prezime... Mesto prebivališta, adresa... Datum rođenja...

Pojavljuje se Vladimir. Relja nastavlja da unosi podatke u računar.

RELJA

Matični broj...

VLADIMIR

I?

RELJA

Idi.

VLADIMIR

Gde smo stali?

RELJA

Ne kvari.

VLADIMIR

Napravi joj dete.

RELJA

Ne smem.

VLADIMIR

Baš zato što smeš.

RELJA

Hoću da idem na more.

VLADIMIR

Užasava te pomisao da ću ostati.

RELJA

Boli me Bog.

VLADIMIR

Majčina utroba zna ponešto o tome.

RELJA

Ubio sam.

VLADIMIR

Fosilni ostaci prvih dodira.

RELJA

Uzeo sam život!

VLADIMIR

Uzeo bi ga tebi.

RELJA

Boli me moj Bog.

VLADIMIR

Razdelio si ga.

RELJA

Na kraju je ništa.

VLADIMIR

Na kraju je čovek.

Relja razgnevljeno grabi hrpu papira, baca ih u pravcu Vladimira... Spusti čelo na sto... Tišina... Naglo podiže glavu od stola, uvlači ruku u džep sakoa, vadi ključeve, vraća

ih u džep; uvlači ruku u drugi džep, vadi notes sa tvrdim koricama, otvara ga, zapisuje grafitnom olovkom.

RELJA (*iz OFF-a*)

Kad te prozovu

Pastiri solitera

Hramlji

Sa kombinezona perut

Teže pojmi pozu

Hramlji

Otvaraj krila

I ako te

Za tvoje dobro

Gazi

Raskoš brojeva

Hramlji

Okrvavljen hlebom

Kroz želatin zaborava

Hramlji

Goni razlomak slobode

SLIKA 12.

Reljin stan. Spavaća soba. Relja i Srna u krevetu.

SRNA

O čemu razmišljam?

RELJA

O čemu?

SRNA

Držao si me u naručju i koračao kroz morsku vodu.

RELJA

Da, bilo nam je lepo.

Srna se odvaja od Relje, seda na ivicu kreveta.

SRNA

Zar je to sve?

RELJA

Pusti trenutak da pređe; tako živi.

SRNA

I stari.

RELJA

Pusti to, Srna.

SRNA

Umeš da nateraš trenutak da ode - podivlja u meni i
nemilosrdno me vezuje!

RELJA

Ako lepota stoji, ne opstaje kao milosrdna!

SRNA

Tvoje slepilo nije lažno, jasno me vidiš.

RELJA

Sebičan je tvoj nespokoj...

SRNA

Puštaš me da trenutak bez bora oplemenim samo za sebe!

Relja ustaje od kreveta.

RELJA

Susretnu se pauk i stonoga. Pauk pita stonogu kako može da se kreće s toliko nogu. Stonoga počne da razmišlja o paukovom pitanju i postane nepokretna. Pauk odvuče stonogu u obrok.

SLIKA 13.

Banka. Reljina nova kancelarija. Relja se vrzma po prostori, zuri u notes sa tvrdim koricama. Zaustavlja se, zapisuje grafitnom olovkom; prekida da zapisuje, zuri u notes... Odlazi do plastične kante za smeće, ubacuje notes u kantu.

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Restoran u naznakama. U separeu sedi Pacov, prilazi mu vlasnik restorana, Dragutin Veljović.

VELJOVIĆ

Dobro mi došao, prijatelju.

PACOV

Dobro te našao, Veljoviću.

Pojavljuje se konobar.

VELJOVIĆ

Nek' ti je oko na ovom separeu. Upisuj sve na moj račun.

Veljović i konobar odlaze... Pojavljuju se konobar i devojka.

KONOBAR

Gazda vas pita da li ste za društvo.

Pacov rukom pokazuje devojci da sedne pored njega.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Relja vadi notes iz kante za smeće, otvara ga...

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Pacov, u separeu, njuši devojku po vratu; pojavljuje se konobar.

KONOBAR

Gospodine, zatvaramo. Da li želite da poručite još nešto?

PACOV

Pitaj gazdu šta pije, naredna tura je na moj račun.

KONOBAR

Gazda nije više ovde.

PACOV

Prenesi gazdi da se restoran neće zatvarati dok ne dovuče svoje cenjeno dupe ovamo i ne večera sa mnom.

KONOBAR

Ali, gospodine...

PACOV

Mali, poslušaj me. Dovuci mi gazdu i pivo; potrudi se da ne procenim da sam duže čekao nego što je to potrebno.

Konobar odlazi. Pacov namerava da obgrli devojk, ova se izmakne. Pacov grabi devojk za kosu.

PACOV

Od kad se ti pitaš za raspoloženje?

Pojavljuje se Veljović, za njim ide konobar - nosi na poslužavniku pivo, vodku i martini.

VELJOVIĆ

Prijatelju! Nema potrebe za grubostima.

Pacov uštine devojk za obraz.

PACOV

Veljoviću, ne veruj uvek očima.

VELJOVIĆ

Vidim da je devojk zadovoljna.

Veljović spušta na sto pivo i vodku, martini ostavlja na poslužavniku; pogleda u devojk, ona ustaje, uzima martini sa poslužavnika, odlazi. Pacov ustaje, nazdravlja sa Veljovićem, udara pesnicom konobara u glavu; ovaj se zatetura, pada, pridiže se; vraća se na pod, prilazi mu Pacov.

PACOV

Ispruži dlan!

Konobar spusti pogled, podiže dlan. Pacov gužva novčanice, baca ih na konobara; pogled usmerava na Veljovića.

PACOV

Koliko misliš da traje Zebrino strpljenje?!

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Relja, stiskajući notes u ruci, vrzma se po prostoriji, otvara notes, zapisuje grafitnom olovkom...

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Zasebna prostorija u restoranu Dragutina Veljovića. U naznakama. Pacov sedi na stilskoj stolici, ispija viski iz kristalne čaše, lista modni časopis. Na stolu - flaša viskija, kristalni bokal s vodom, kristalne vinske čaše, kristalna činija s kockama leda, flaša belog vina, dva porcelanska tanjira sa srebrnim escajgom.

PACOV

Tako ti je to kad pederi drže modu. Nemaš zašta da uhvatiš ove manekenke!

Pacov baca časopis na sto; odlazi do televizora s plejerom; iznad je polica s diskovima; prebira, izdvaja disk, stavlja ga u plejer; uzima daljinski upravljač, aktivira plejer. Paleta zvukova ukazuje na porno film. Pojavljuju se Veljović i

konobar. Konobar nosi poslužavnike - na posluženju su plodovi mora i riba. Konobar, pošto je postavio sve na sto, odlazi.

VELJOVIĆ

Riba i plodovi mora? Ne prestaješ da me iznenađuješ.

Pacov neznatno utiшава televizor.

PACOV

E, moj Veljoviću, stigle godine. Prasetina traži holesterol.

VELJOVIĆ

Suva istina.

PACOV

Džaba ti sve ostalo ako zdravlje nije na prvom mestu.

Veljović odlazi do mesta gde je slika - sveti Đorđa ubija aždaju. Skida sliku, tu je ugrađen sef, otvara ga, ukazuju se svežnjevi novčanica.

VELJOVIĆ

Zdravlje na prvom mestu.

Pacov počinje da se ceri, prstima raspara ribu, guta zalogaje. Veljović seda na stilsku stolicu, naspram Pacova, služi se escajgom, strpljivo žvaće svaki zalogaj.

PACOV

Izdvoji mi ono što pripada Zebri.

Veljović ustaje od stola, odlazi do sefa, izdvaja nekoliko svežnjeva. Pacovu prinosi novčanice, ovaj ih omiriše, uredno

ih posloži pored njegovog tanjira. Veljović seda na svoju stolicu, escajgom pažljivo odabira ono što će biti zalogaj.

PACOV

Nisam zadovoljan tvojom ažurošću. Znaš...

Pacov se zagrcne, pokušava da uhvati vazduh...

PACOV (zajapuren)

Veljoviću...

Pacov istrgne riblji skelet, pokazuje na grlo...

VELJOVIĆ

Kost ti zastala... Nije to ništa.

Veljović uzima bokal, sipa vodu u kristalnu čašu; radi to bez žurbe. Pacov, već ozbiljno gubeći dah, želi da dohvati čašu, Veljović je izmiče, ispušta je na pod.

VELJOVIĆ

Ah, prolila se voda. Dohvati mi čašu, pa da sipamo ponovo.

Pacov preleće preko stola, u pokušaju da ščepa Veljovića za gušu; ovaj se izmakne, bez naglih pokreta. Namerava da dohvati bokal s vodom, Veljović je brži, obara bokal. Ruši sve što mu se našlo pred rukom na stolu, grabi nekoliko novčanica, grčevito ih stiska; stropošta se na stolicu, podižu se prednje nogare - Pacov pada zajedno sa stolicom... roptaji... tišina. Veljović dovršava svoj obrok... Pojavljuje se konobar.

VELJOVIĆ

Uzmi mu stolicu... Da i ti nešto pojedeš.

KONOBAR

Da pozovem Hitnu pomoć?

VELJOVIĆ

Nekud žuriš?

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Relja cepa dve stranice iz notesa, gužva hartije, baca ih u kantu za smeće; notes vraća u džep sakoa.

SLIKA 14.

Reljin stan. Trpezarija. Za stolom sede Relja i Nevena.

NEVENA

Budimo otvoreni... Među nama. Da li postoji druga?

RELJA

Predlažeš iskrenost tamo gde znaš odgovor.

NEVENA

Mladiću!

RELJA

I dalje sam mladić?

NEVENA

Za mene si prvenstveno dete! Moje dete.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Prostorija je obložena materijalom koji neutrališe jačinu zvuka. Prostorija u naznakama. Upaljene sijalice načičkane su oko ovalnog ogledala. S plafona vise dva lanaca - vezuju Zekine ruke. Dva kraća lanca prikovan su za pod - vezuju Zekine noge; povez mu je preko očiju. Domina, u kombinezonu od poliestera, nalazi se kod stola (iznad je ovalno ogledalo). Na stolu su rekviziti namenjeni seansi. Iz muzičkog uređaja trešti tehno muzika. Domina istresa na dlan kokainski prah, odlazi do Zeke, prinosi prah njegovim nozdrvama. Zeka šmrče prah, liže Domini dlan... Domina se vraća stolu, uzima kremu, njom premazuje šaku; uzima bič, prilazi Zeki - okrenut je leđima u odnosu na nju, obmota mu bič oko vrata, dozirano ga davi; šaku (premazanu kremom) zavlači mu u gaće...

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

RELJA

A što i sa Srnom ne porazgovaraš?

NEVENA

I suviše dobro znam šta njena majka želi!

RELJA

Verujem da bi se Jana uskladila s tvojom odlukom da malo manje trčiš za njom.

NEVENA

Ne smeta mi to što ne zatvara usta. Od tebe jedino tražim da se potrudiš da promeni temu.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Relja, u nedovršenoj vojnoj uniformi, zuri u beživotno Zekino telo koje visi na lancima. Domina krši ruke, sedi na stolici nedaleko od stola. Zebra, u nedovršenoj vojnoj uniformi, prilazi Zeki, skida mu povez s očiju. Zebri se obazrivo primiče Božidar Malić...

ZEBRA

Petu deceniju si nabijao u dupe, a šmrčeš kokain. I ti si mi ratnik s visokim činom. Sramota!

Zebra počinje besno da korača od jednog kraja prostorije do drugog, u stopu ga prati Malić.

ZEBRA

Maliću, rekao sam ti da ga odbiješ i da me obavestiš!

MALIĆ

Večerao sam s porodicom kad mi je upao u kuću... Krenuo je da me preklinje i kune pred detetom... Jedva sam uspeo da ga nekako odvučem u baštu... Obećao mi je da više neće dolaziti ako mu još ovaj put izađem u susret i... Nisam od kamena, sažalio sam se!

ZEBRA

Koliko si mu naplatio to tvoje sažaljenje, Maliću?!

Malić prestaje da ide za Zebrom... Relja odlazi do ogledala, zuri u svoj odraz... Zebra naglo promeni putanju, ščepa Malića za vrat.

ZEBRA

Koliko ti je preteklo od sažaljenja?! A?! Vрати mi moj kusur!

Malić grabi šakama Zebrine podlaktice... Domina polako ustaje sa stolice, upre kažiprst u Zebru; povlači Relju za rukav - ovaj ne reaguje, zuri u svoj odraz u ogledalu... Zebra odmiče šake od Malićevog vrata - njegov beživotni trup isklizava na pod. Iz domine se prolama vrisak, u cik-cak putanji stiže do vrata, panično povlači kvaku... Zebra odvezuje Zeku, položi ga na pod; klekne na kolena, zaklopi oči, spaja dlanove... Relja se konačno prene, obrati pažnju na dominu, prilazi joj - rukom daje znak da se pomeri u odnosu na vrata. Domina to čini krutim pokretima... Relja vadi pištolj zadenut za pojas, usmerava ga na bravu, prazni šaržer... Vrata se otvaraju, polako, škripe... Relja se vraća ogledalu; zuri u svoj odraz. Domina nalazi snage da ode do otškrinutih vrata, otvara ih tek toliko da može da prođe, polako zatvara vrata (škripe). Zebra otvori oči, prekrsti se.

SLIKA 15.

Reljin stan. Spavaća soba. Krevet. Pod pokrivačem konture tela. Srna povlači pokrivač. Relja, nad njom, neko vreme zuri u nju, potom se odgurne u stranu.

SRNA

Prekineš kad se približiš vrhuncu. Nećeš da ostaneš u meni...

RELJA

Nije to.

SRNA

Ponavlja se.

RELJA

Pomišljam na banku. Eto, to je.

SRNA

Možda je vreme da odeš odatle...

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Napušteno skladište u naznakama. Nekoliko zarobljenih ljudi u protivničkim, nedovršenim uniformama.

Tu su Relja, Pacov, Cucla i Slina, u nedovršenim uniformama. Pojavljuje se Zeka u kompletiranoj uniformi s visokim činom.

ZEKA

Svi ste tu?

RELJA

Fali nam jedan.

ZEKA

Gde je?

CUCLA

Ima i po sata kako ga nijesam vidio.

ZEKA

Kako, bre, ne znate gde je?!

Zeka pokretom glave ukazuje na zarobljenike.

ZEKA

Ovo mora da se završi.

PACOV

Biće.

ZEKA (*Relji*)

Nađi dripca i dovuci ga ovamo.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

RELJA

Razgovarao sam s čovekom iz uprave banke... ponudio mi je unapređenje.

SRNA

Relja, pa to su sjajne vesti!

RELJA

Odbio sam.

SRNA

Pobogu!

RELJA

Zapostavio bih nas da sam prihvatio.

Srna snažno zagrlila Relju, ovaj je potapšao po ramenu.

Prekriva ih tmina.

Otamnjenje.

Napuštena kuća u naznakama. Nameštaj ispreturan; po čaršafima ostaci izmeta; prazne flaše alkoholnih pića... Na zidovima grafiti - poruke upućene četnicima. Robija, u nedovršenoj uniformi, drži uperen pištolj u mladića. Mladić, u protivničkoj, nedovršenoj uniformi, drži uperen pištolj u Robiju. Bočno, u odnosu na njih dvojicu, je Relja, njegov kalašnjikov je uperen u mladića.

MLADIĆ

Pustite me da bežim.

RELJA

Odavde nema bega.

ROBIJA

Spusti pištolj ili ćeš primiti metak u glavu.

RELJA

Spusti pištolj... polako...

Mladić spušta pištolj... uputi pogled ka Relji, ruka mu se zatrese, nehotice opali, pogađa Robiju u stomak... Relja reaguje instinktivno, ispali rafal u mladića... Robija i mladić su na podu... Relja pritrčava ranjenom mladiću, oduzima mu pištolj; odbacuje kalašnjikov... Pokušava da se pribere, spušta se nad Robijom, drma ga, opipava mu puls na vratu... Robija ne daje znake života... Relja se pridiže, odlazi do mladića, uperi mu pištolj u glavu... povlači pištolj u stranu, seda pored mladića.

RELJA

Treba ti pomoć...

MLADIĆ

A ubio bih te, bolan, da je valjalo drugačije.

Mladić vadi iz džepa fotografiju.

MLADIĆ

Za jednu uslugu te molim.

Mladić daje Relji fotografiju.

MLADIĆ

I ovaj rat će se jednom završiti.

Čuje se žamor vojnika u nedovršenim uniformama iz OFF-a.

MLADIĆ

Sabina Mujagić. Reci joj da sam je čuvao do kraja. Hoćeš li?

RELJA

Videćeš je ti opet...

Relja želi da vrati mladiću fotografiju, ovaj to odbija. Žamor iz OFF-a dobija na intezitetu, diže se larma... Mladić ščepa Relju za ruku u kojoj drži pištolj, prinese cev na svoje čelo.

MLADIĆ

Naći ćeš je u Sarajevu. Hoćeš li?

Mladić mu povuče glavu, poljubi ga u čelo, potom ga odgurne od sebe.

RELJA

Kako se zoveš?

MLADIĆ

Ona će znati, a ti ne okljevaj.

Relja se pridigne, uperi pištolj u mladićevo čelo; okrene glavu u stranu, opali. Larma iz OFF-a utihne. Relja ispušta pištolj, zuri neko vreme u fotografiju, potom je pocepa.

SLIKA 16.

Reljin stan. Dnevni boravak. Relja sedi za stolom, zuri u monitor, igra igricu - paleta zvukova ukazuje na pucanje iz raznoraznih oružja... Tu je flaša burbona. Relja ispija tečnost iz flaše, naglo ustaje, hoda napred-nazad, rasejanu pažnja usmerava na policu sa knjigama. Pažnju mu odvlači jedna od knjiga - uzima je, okreće stranice, zaustavlja se, čita naglas.

RELJA

„Ja ću pisati za um, za srce i za naravi človečeske, za braću Srblije kojega su god oni zakona i vere.“

Relja ispušta knjigu; odlazi do stola na kom je kompjuter, uzima flašu burbona, spušta je pored troseda, seda, zgrčen, drobi jastuk, pritiska ga na grudi. (Čuju se zvuci i melodija kompjuterske igrice.) Odnekud se probija tutnjava koju čine šerpe, lonci i pištaljke... Relja pritiska šakama glavu... Hvata se za flašu burbona, ustaje, ispija tečnost... Stropošta se na pod, uzima jastuk, pritiska ga na grudi. Zuri u plafon...

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Brisani prostor. Prigušeno osvetljenje. U dubini prostora naziru se podijumu sa šipkom, visoki, starinski orman i televizor. Relja se nazire negde na rubovima prostora. Javlja se svetlosni snop, osvetljava krompir i kedu u relativnom središtu prostora. Relja počinje da puze ka krompiru i kedi, uzima krompir - premešta ga iz dlana u dlan; duva u krompir, ljušti ga... Kredom upisuje krug oko sebe. Relja se postavlja u centar kruga, jede oljušteni krompir. Odozgo počinju da padaju krompiri - ne padaju unutar kruga... Krompiri prestaju da padaju. Relja ukršta šake, stavlja ih na teme, čelo spušta na kolena... klata se...

Lomljava iz dubine prostora. Pojavljuje se Vladimir kao arlekino, na monociklu; pravi osmice, približava se krugu, kruži duž ivica... Relja ga prati duž ivica kruga - sa unutarne strane.

RELJA

Prestao sam da se kljukam lekovima!

Relja se vraća u centar kruga, pada na kolena, prati pogledom arlekina; pruža ruku ka njemu. Arlekino prestaje da kruži, ide ka dubini prostora. Tu se nazire pojava u crnoj odori sa kukuljicom na glavi. Arlekino pravi osmice oko pojave. Pojava polako prilazi krugu, seda, ukršta noge. Arlekino kruži oko pojave.

RELJA

Tu si... konačno... I gde si do sada?! Pomislio sam da me jeftino varaš... znaš ono - imaš poseban plan za mene... Dobro je što si se pojavila baš ovako - crna odora, kukuljica... mislim, pravi si kliše. To je dobro, ne bih podneo da je drugačije.

Pojava sa kukuljicom na glavi uvlači šaku kroz prorez na grudima, izvlači bočicu s lekovima, stavlja je na pod. Relja se gega do ivice kruga, pruža ruku u pravcu bočice, pokušava da je dohvati - povlači ruku svaki put kad mu se arlekino približi na monociklu. Pojava uvlači šaku kroz prorez na grudima, izvlači papir, pruži ga Relji, ovaj uzima papir, čita naglas.

RELJA

Obavezujem se... da nikada neću postati otac...

VLADIMIR

Hoćeš li potpisati?

RELJA

Nikad!

Vladimir ćušne (točkom) bočicu - kotrlja se, udaljava od kruga... Relja isturi van kruga ruku u kojoj drži papir.

RELJA

Ne vidim gde treba da se potpišem!

VLADIMIR

Nikad! Nije li ovo bila tvoja reč?

Arlekino grabi papir, odlazi u tminu... Vraća se, kruži oko pojave.

VLADIMIR

Imaš šarm propalnice bez izgleda da to istinski ikada postaneš.

Vladimir stilizovanim pokretom usmerava ruku ka pojavi.

VLADIMIR

Sviđaš mu se!

Pojava se pridiže, odvaja arlekina od monocikla, okrene ga na glavačke... Arlekino dohvati bočicu... Pojava smešta arlekina u naručje, odlazi u tminu.

Pale se reflektori, osvetljenje koje se koristi pri snimanju filma. Iz dubine prostora pojavljuje se Srna s megafonom u ruci, brzim koracima ide prema krugu - zaustavlja se na obodu.

SRNA

Zasuzio! Prestani da me sramotiš pred ekipom, Relja.

Srna progovara kroz megafon.

SRNA

Kamera, spremni?!

Srna spusti megafon, obrati se Relji.

SRNA

Koncentriši se već jednom na ulogu! Šta smo rekli - ti si u zatvorskoj ćeliji... Zatvorenik je iskidan, odrpan. Je l' tako? Tako je.

Srna progovara kroz megafon.

SRNA

Vi tamo, dajte malo ozbiljnosti! Podesite svetlo da prodire kroz zatvorsko okno; svetlost pada na zatvorenikove grudi! Dobro, smanjite malo jačinu svetla; imamo ga u kadru; akcija!

Srna odlazi u tminu. Relja se unosi u ulogu...

RELJA

Čovečnost i sebičnost izolovane su do krajnjih granica koje podnosi jedna duša... Hajde, vodi me odavde ti, himero, koja se tako vešto preoblačiš u odeždu istorije. Spreman sam, a baš to je tvoj užitak, da me odložiš za još jedan čas, za još jedan tren... Želeo bih da vrisnem jer će me neki slaviti, dizati mi spomenike; želeo bih da plačem jer će me neke majke proklinjati... Želeo bih da vrisnem, želeo bih da plačem, ne mogu ni jedno ni drugo. Ko sam ja? Ko sam ja među ubicama olovne tišine? Zar je važno imati ime u tvojim čitankama, zar je važno stideti se na tvojim raskrsnicama... zar je važno biti Gavriilo Princip?!

Iz dubine prostora pojavljuje se Srna s megafonom u ruci, brzim koracima ide prema krugu - zaustavlja se na obodu; progovara kroz megafon.

SRNA

Stop! Stop!

Srna spusti megafon, obrati se Relji.

SRNA

Suviše se uživiš, suviše osećaš, a to je otrov za glumu! Nevalja. Ne-va-lja!

Srna progovara kroz megafon.

SRNA

'Ajde, momci, skupite opremu, idemo, dosta je bilo za danas! Nastavljamo kad promenim glumca!

Srna se brzim koracima udaljava, odlazi u tminu.

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Relja ispada s troseda; lice mu je obuzeto grimasom... (Čuju se zvuci i melodija kompjuterske igrice.) Podiže flašu, izvlači poslednje kapi burbona...

Pred Reljom će se ukazati prizor, dok njega i sve oko njega prekriva tmina.

Otamnjenje.

Voda kaplje, odozgo, kapi završavaju unutar kruga, formiraju tanani mlaz; Relja postavlja razjapljena usta na mlaz, krklja, smeje se... postavlja se tako da mu mlaz udara u teme... Mlaz gubi na snazi, potom, povlače se i kapi... U dubini prostora, kutak u obliku pravougaone kutije osvetljava se purpurnom svetlošću. Prednja strana kutije je od plastičnog materijala. Unutar kutije je ogoljena lutka žene - sedi na stolici, gleda nekud u stranu; jedna ruka joj je ispružena uvis, tu je šaka stisnuta, u šaci je lizalica; druga ruka joj je položena u krilu - šaka je opružena. Naspram nje je ogoljena lutka deteta; lice mu je u grču, kao da će svakog trena ispustiti vrisak; obe ruke su mu podignute uvis, prema lizalici. Naspram lutke žene i lutke deteta je upražnjena stolica.

RELJA

Mama! Pogledaj me!

U kutiju ulazi Vladimir; na temenu mu je vučja čeljust od gumenog materijala. Nosi buket cveća, seda na stolicu. Buket cveća smešta u jednu od detetovih šaka.

VLADIMIR

Mali znak pažnje, gospođo...

Vladimir spušta vučju čeljust na usta.

VLADIMIR

Vaš sin je sada veliko dete.

Relja mahnito sakuplja krompire - u blizini kruga (ne prelazi ivice kruga), baca ih u pravcu kutije... Ukršta ruke, grebe kožu na leđima.

RELJA

Zamišljam kako zimi pravimo Sneška Belića... U proleće pogađamo mirise i hranimo golubove... Leti se penjemo na smokvino drvo i mašemo zalasku sunca... Na jesen igramo žmurke u toplom, a pre nego što se sklope okice, čitam ti *Malog princa*...

Zamire purpurno osvetljenje u kutiji... Iz tmine dopiru zvuci i melodija kompjuterske igrice. Relja pritiska šakama uši... Povlače se zvuci i melodija kompjuterske igrice, nastaje gotovo vakuumski tajac. Relja je u centru kruga, izvrće se na leđa, širi ruke i noge, ispušta stravičan krik... Pali se televizor - pripada dubini prostora - ukazuje se plavičasta svetlost koju emituje TV-kutija. Iz nje dopire euforična buka ljudke mase, poslušno stišana glasom govornika.

GLAS GOVORNIKA (iz OFF-a)

... I sve te grupice koje pokušavaju da zbune naš narod, ne bi mogle da rade to što rade da nisu podržane i plaćene od strane belosvetskih moćnika kojima je u interesu sve, a samo ne interes ove napaćene zemlje. Budite uvereni da ćemo mi, kao i

sve druge dobronamerne i patriotske snage, braniti vas i nas od svih onih kojima nije u interesu mir, napredak, jedinstvo i prosperitetna mladost koju investiramo u budućnost!...

Iz televizora izbija nejasno skandiranje ljudske mase... Osvetljen je visoki, starinski orman, u dubini prostora. Na njemu sede Slina i Cucla. Zure u televizor - utišava se. Cucla puši cigaretu sa neznatnim pauzama između uvlačenja dima.

SLINA

Viđi, Dejo, ovaj moj drži transparent ka da je buzdovan iz Lijeve Rijeke. Kako te opuči! E, kako si na palicu osta?!

CUCLA

Gledamo li, Kiko, mi istijem očima kad tako što veliš! Što veliš ti ako ne umiješ videt ovaj moj ravnogorski buzdovan?! Pršti li pršti oko tvog zemljoradnika!

SLINA

Što činiš to, bez majke, samo što si bačio cigar, pališ drugi! Ne gasiš ga otkad si stiga u Beograd. E, ima da te rečem Stevu, pa ti viđi kako ćeš mu u Dupilo naoči!

CUCLA

Ma, pušti cigar...

SLINA

Neću te puštit za đavolju stopu... Dobro te namuči onaj Zebra, kad ti ime srbijansko nadenu. Cucla! A nije moga grđe!

CUCLA

I tebi ga je Zebra zabiberio, pušti, nemo da mi zevaš ka krap; gađa te tamo đe ni slep ne može da te promaši. Vala jesi Slina! A neka što imaš govna u nos, imam ih i ja; a neka što

su ti ta govna u zimu ka proliv, i meni će bit; al da proniknem u fenomenologiju koja i ljeti čini da ti se sliju ka niz Durmitor, čoče, ja priznajem - nešto mi ne da!

SLINA

Viđi, nemoj da ti dadnem koju šaku iza glave! Taj Zebra će mi sjest na onu stvar. Sam će mi se namjestit.

CUCLA

A ko nam je pomoga ako ne on; bez njega mi ovđe gaća na guzicu ne bi imali. Ja student istorije umjetnosti, ti student sociologije. Ja dika u Dupilu, ti dika u Gluhi Do. To što zaradimo u indeks, maže li se na hljeb? To što tebi Božo pošalje, a meni Stevo, eto taman da imamo čime guzicu da obrišemo. Da nas Zebra nije ubačio u njegove kombinacije ne bismo mi sjedeli ovđe, evo nas ka na Olimpu. I pušti sada Zebra, velikijem te Bogom kumim, no mi reči - vidiš li ti bolje od mene što se dešava na ovim greotnim Terazijama, zna li se ovđe ko pije, a ko plače, jado? Dvades i četvrti decembar katranom se bilježi! Udarilo staro na mlado, mlado ka da ne zna đe udara, udario brat na brata; mi ka da nijesmo iz iste države.

SLINA

Nijesu nama krivi ni Hrvati, ni muslimani, postali smo ti srbijanska krpara. Bolje da mi nadenu orlova muda s mačevima, no da mislim na dostojanstvo drevne nam crnogorske države.

CUCLA

Dostojanstvo, veliš li? Okači ta orlova muda posred čela, a za mačeve i Hrvate bolje da batališ priču...

SLINA

Da batalim priču?! Zato nam je i ovako, pogledaj oko sebe, svuda Beograd, samo Beograd; zemljotres sad da sravni Crnu Goru, ne bi se čuo izvan Vasojevića, ali i od Vasojevića! Hrvati - ustaše, Hrvati - pičke, matrak, seno za marvu! Hrvati imaju muda, ne orlova, ne serdar Jankova, već svoja, razumiješ li me sada?

CUCLA

A kako te neću razumijet, prijatelju, a da reči su ti ka biseri, samo ne znam da li ih nižeš ili prosipaš! Znaš li ti da ti dupe ne bi grijao Beograd da nije bilo te Hrvatske. Znaš, znaš, a no što nego znaš. Znaš li ti da kad ti se Blažo prijavio na mobilizaciju u Nikšić da je odziv bio preko sto deset odsto. Svijet takvu mobilizaciju do tad nije zabilježio! A onakvijen heroja crna nam zemlja još nije rodila, jadna, nije imala ni kad! I nijesu na čelo metnuli srbijansku kokardu, već petokrake što su glib plodile kostima bližnjih, jer su odbile da je na čelo stave i za vrijeme i poslije onog Drugog, velikoga rata; takvijeh heroja dala nam je naša mala, mila gruda, časna, ponosita Crna Gora! Crna, a crnja ne može biti! Znaš li to, Kiko? Znaš li da ti nije Hrvatske, da ti nije kuća i kioska njihovijeh, sve tamo do Konavla, da nije bilo našijeh kamiona, cisterni i, što da ne - aviona, Blažo bi te i danas požio u štali, a ne bi ti se onakva kuća prezimenom tvojim odazivala, eto je ka da je Dom kulture u Gluhi Do. Znaš ti, Kiko, prijatelju moj, da nam dupe ne bi videlo Beograd da nam nije bilo mudate Hrvatske.

SLINA

Pare. Pi!

CUCLA

Gade li ti se pare, moj Kiko? Ol da vidiš kako izgleda kad ih imaš, pa ih više nemaš?!

SLINA

A što da ne vidim, ka da je to gore od ovoga što sada vidim! Student sam kome je ledno na ovom Olimpu. Gledam kako mi se kolege batinaju sa očevima, pi! Kolege mi na oči dižu bunu parolama i pjesmama koje ne razumijem, niti želim da razumijem! Osjećam se tuđinom ovđe; krunu na glavu da mi stave, osjeća bih se ka da čučim u drugom redu. I sve bih to sa mednim osmijehom podnio, punim žuči, ali osmijehom, da ovo osjećanje u mene ne kulja ka zaraza, ka kuga; i sve bih ja to sa osmijehom podnio, moj Dejo, da nijesam počeo da se osijećam tuđinom i dolje!

CUCLA

Moj Kiko, a jes malo ledno, no, meni je ovđe, ne na ovom krovu, no u ovom gradu, ka na Olimpu. Tuđin? A što tuđin, jado, eto nas celivaju, ka da smo ikone. A dolje, u onu našu Crnu Goru, osjećaš li mi se zalud tuđinom? Pa tamo te danas mršikaju i oni koje možeš i oni koje ne možeš da išklapaš! Ovđe je fini svijet. Ovo postaje moj svijet! Kiko, moram i ovo da ti rečem, nekako je prilika, razmišljam, brate, da batalim fakultet, eto, da ti to rečem, a i sam da čujem kako to zvuči kada ga naglas izgovorim! Sramota je, druže, da nastavimo vako, penziju ćemo na studije dočekat.

Slina se unosi u lice Cucli.

SLINA

Nećeš ni stić do Stevovih šaka, u njima bi počinuo; moje će te sada preklopit!

CUCLA

Viđi nemoj se ti breccat pu mene, dosta mi je što te gledam kako se u žabokrečinu pretvaraš!

SLINA

Ne možeš da batališ fakultet, ne dam ti, čuješ li me, a neka što ti ja ne dam, ne da ti matica, Crnoj Gori moraju da se obezbijede kadrovi, ako misli...

CUCLA

Što ako misli, ko ako misli? Dejo Đurović sam bira svoj put, čuješ li me, mrčo!

SLINA

Ja te čujem, no, bolje da mi uši odsijeku. Ti nijesi ovđe da bi ti se guzica grijala njenom vatrom, ti si ovđe da je ukradeš kad svršiš fakultet, i da je spustiš dolje. Ti si ovđe u misiju doša, čuješ li me?!

Cucla baci cigaretu.

CUCLA

Čujem, čujem, mrčo, no mi uši nijesu više dovoljne!...

Istovremeno, Cucla i Slina mlataraju rukama, otvorenih šaka udaraju jedan drugog... Istovremeno, prestaju da mlataraju rukama, jedan drugom padaju u zagrljaj...

SLINA

Nesrećo moja! E, ne bih ja bez tebe ni pred kapiju svetoga Petra, a što ti je, jadan?! Viđi kako si mi lijep i mio...

CUCLA

A moj Mrčo! U tebe je po gluhodolskog brda, ljudina si ti, sportista moj!...

Cucla se izvuče iz zagrljaja; pali cigaretu.

CUCLA

A što bi sa tvojim veslanjem, mrčo?

SLINA

A što će bit? Eto me ka da sam u kajak klub s marsovcima!

CUCLA

Obrće li se Ivica više pu tamo?

SLINA

Obrće se taj da ne kažem đe! Drogaš! Ne daj bože da mi je kakva svojta. Pi!

CUCLA

E, greote...

SLINA

A što greote, časti ti! Da ne ore i kopa vascijeli dan pa da kažeš - viđi greote!

CUCLA

Tamo đe se ore pod žaropekom i kopa na kijamet, moj Kiko, tamo nema drogaša. Patnja je tu bez suze, suva, prosta, nedotjerana...

SLINA

Ideš li mi ti u kakvu filozofiju, a Dejo?

CUCLA

Greotna je patnja i ona što je u glavu, i tu se kopa, moj Kiko, samo ne izbača se zemlja, kost i kamen, već čista suza...

SLINA

Eto te ka kava ženetina... Miči mi se, časti ti!

CUCLA

Bojiš li se, Kiko, suza?

SLINA

Što bi se bojao suza, avetinjo?!

CUCLA

Ne mislim kad ih vidiš na kakvoj ženetini, no, bojiš li se da ih puštiš iz svojega oka, a, mrčo?

SLINA

E, đavoli me izjeli ako znam što te to cuka po glavi!

CUCLA

Za suze su potrebna muda, moj dobri Kiko.

SLINA

Imam li ih ja, Dejo?

CUCLA

A ne daj bože da ih nemaš. Ne mogu dočekat taj dan kad ćemo ih slaviti!

SLINA

A koji je to dan?

CUCLA

Čuš, koji? Pijanit ću se vascijeli dan kada mi rečeš da si naša devojku po tvojoj mjeri; neđelju dana ću se pijanit ako je oženiš, a mjesec dana trezan biti neću kada mi rečeš da se malom Kiku dobrodošlica sprema!

SLINA

Moj Dejo, svaka ti je ka u Njegoša! No, Dejo, oli mi reć kad ćemo na tvoja muda bačat lovorike?

CUCLA

Budi uvjeren, prije ćemo moja kitit?

SLINA

Nije da imam što protiv, no, neću zaspivat dok te ne pitam...

CUCLA

A nije nikakva mistifikacija, jadan ne bio, ti tražiš Milijanu koja je nevina, a ja sam ti modernistički nastrojen.

SLINA

Da ti je drob pun gnjilih dzinzula, ovako ne bi laprda!

Cucla se smrkne.

CUCLA

Mrčo...

SLINA

E?

CUCLA

Kolko si uzeo Zebri od onijeh cigareta?

SLINA

A što znam ja...

CUCLA

Kolko?

SLINA

Mrvu!

CUCLA

Kolko, družo?!

SLINA

Ma, nijesam više od pet iljada.

CUCLA

Zna.

Slina zavlači ruku u unutrašnjost jakne, vadi pištolj, stavlja ga u krilo.

SLINA

Znam.

Svetlost oko ormana naglo se gasi. Iz televizora grune ljudska masa - pretnje, psovke, urlici... Buka je naglo sasečena, tajac. Jedino osvetljenje je plavičasti snop iz TV-kutije. Potom, i plavičasti snop nestaje. Kroz tajac se prolama Reljin smeh. Svetlosni snop usmerava se na krug, u njemu Relja, leži na boku - počinje da vrti glavom, polako, zatim sve brže, do mahnitosti... Zamire svetlosni snop usmeren na krug. Tajac. U dubini prostora, osvetljava se podijumu sa šipkom. Srna igra na šipci, svlači se; prati je Bajagina pesma Zažmuri. Oko kruga su pojave, sve su obučene u ista, poslovna odela, drže

upaljeni tompus u ruci, dok im je druga ruka u džepu. Svetlost pada preko njihovih odela, ali ne i preko njihovih lica. Ples na šipci traje dok se ne završi pesma, potom, osvetljenje zamire. Tajac. Orman se naglo razvaljuje iznutra - izbija jarka svetlost; iz ormana ispada Vladimir - leži na podu, van jarkog svetlosnog snopa. Relja ustaje, izlazi iz kruga, klekne pored Vladimira; miluje ga po glavi. Vladimir se priljubi uz Relju, ističe stisnutu šaku, otvara je, na dlanu je bočica s lekovima. Relja mu uzima bočicu, Vladimir ga obujmi rukama oko struka.

SLIKA 17.

Kafić u naznakama. Relja i Vladimir za stolom. Na stolu dve čaše s duplim viskijem.

RELJA

Nisam očekivao da će odabrati moje stihove... Ja ću im možda još večeras otkazati...

Pojavljuje se Gavran, prilazi Relji s leđa, zastane...

VLADIMIR

Prometej je smaknut sa platna! Njegova publika je plemenita i skrajnuta! Nahrani je!

Gavran mu spusti dlan na rame, Relja se trgne.

RELJA

Ej!

Gavran seda, podiže čašu, nazdravlja s Reljom bez reči.

GAVRAN

Ne zameri ako uskoro opet odem u WC.

RELJA (*kroz osmeh*)

Nezgodno je kad krene bešika da se preliiva.

GAVRAN (*uzvraća osmehom*)

Svakako je zanimljivije kad krene misao da bude glasnija.

Relji je neprijatno. Zaćute.

RELJA

Pričaj mi još o Americi.

GAVRAN

Dobio si moje pismo?

RELJA

Drago mi je da ti dobro ide.

GAVRAN

U pismu je bio poziv da me posetiš...

RELJA

Mora da si dobro zaradio organizujući borbe pasa.

GAVRAN

U pismu je bilo i jedno pitanje.

RELJA

Ne znam ko je ubio Zebru.

GAVRAN

Da li si pokušao da saznaš?

RELJA

Ne bih ništa preduzeo.

GAVRAN

Slina. Cucla mu je pomogao... Rešio sam to. Gotovo je i sa crncima. Ubili bi me da im nisam vratio dug.

RELJA

Gotovo je sa Amerikom?

GAVRAN

Ti si taj ko čeka.

RELJA

O čemu to govoriš?

GAVRAN

Došlo je vreme za novi početak.

RELJA

Trebalo bi da krenem...

GAVRAN

Kuda?

RELJA

Kod kuće me čeka...

GAVRAN

Novi Zeland, tu ćemo.

RELJA

Kako?

GAVRAN

Opljačkaćemo menjačnicu.

RELJA

Govoriš kao da ćemo otići u prodavnicu po hleb.

GAVRAN

Biću sam s tim novcem. Ne mogu to.

Relja ustaje od stola, vadi iz džepa nekoliko novčanica, stavlja ih na sto; izlazi iz prostorije... Vрати se. Gavran uzima Reljine novčanice, vraća mu ih u džep; podiže čašu. Relja seda, nazdravlja s Gavranom bez reči.

SLIKA 18.

Mala sala u naznakama. Pesničko večer. Promocija Reljine zbirke pesama. Relja, prekrštenih ruku, pogleda upućenog na patos, sedi za stolom; na stolu su postavljeni primerci Reljine zbirke.

Publiku čine - mladić s naočarima za sunce; starija žena, napadno našminkana; muškarac u srednjim godinama, s izboranim čelom i prosedom kosom.

Pojavljuje se, zadihan, priređivač edicije Prvenac i urednik časopisa Savremena poetika, gojazni gospodin Andrija Uzelac; seda pored Relje, letimice uputi pogled na publiku; uzima mikrofon sa stola, uključuje ga, mikrofonija se postepeno povlači.

UZELAC

Dame i gospodo, želim da vam se zahvalim što, i pored ovog neočekivanog nevremena - vetra i kiše, prisustvujete promociji izuzetne pesničke zbirke, prvenca - kako već slovi naša

edicija - pod naslovom *Nasluti podmorja*. Svi vi znate koliko je teško danas izdati pesničku knjigu, te utoliko pre je ovo poduhvat vredan hvale. A sada molim autora, Relju Kondića, da nam se obrati.

Uzelac predaje mikrofon Relji.

RELJA

Dobro večer. Želim prvo da se zahvalim priređivaču edicije *Prvenac*, gospodinu Andriji Uzelcu, na...

Mikrofonija... Relja isključuje mikrofon, stavlja ga na sto; uzima primerak zbirke sa stola, okreće stranice, zaustavlja se, čita pesmu.

RELJA

Vreme na kružnici
Gvozdena vrata
Nomadi su se umorili
Od sunca i leda
Rastegla si grudi
Dala im grumen
Mek kao kamen
Prostor se skuplja
Staklena vrata
Vidovnjaci u polisima
Slave tugu
Pitomih životinja
Zategla si užu nesnađenim
Da hodočaste
Rašila mrežu
Otpečatila podzemlje
Mape plutajućih ostrva
Drvena vrata

Sužanj je lovac
Umrlih duša
Šalješ mu konje
Ješne
Lenje
Mermerna vrata
Zvona u plamenu
Goniš ludu
Trovanu tremom
Po smetlišcima kraljeva
Vrata su otškrinuta
Prometej je smaknut sa platna
Plemena plaćaju granicama
Igre na sreću

Relja zaklapa zbirku, stavlja je na sto. Tajac. Uzelac se prene, uzima mikrofon, uključuje ga. Mikrofonija... povlači se.

UZELAC

Relja, recite nam koji su vaši uzori?

Uzelac namerava da Relji preda mikrofon. Relja, pokretom ruke, odbije mikrofon.

RELJA

Izgubio sam ih... Usput.

UZELAC (*iziritiran*)

Siguran sam da publika ima neko zanimljivo pitanje...

Uzelac ne nailazi na povratnu reakciju iz publike.

SLIKA 19.

Prazan prostor. Pojavljuje se Vladimir, nosi stolicu, postavlja je unutar svetlosnog snopa. Seda na stolicu. Njegova pojava kontrastirana je senkom.

VLADIMIR

Krenuo sam te godine u školu i bila je zima. Dosta snega je palo već u novembru. Bila je subota. Popodneveni čas. Zavukao sam se u špajz i po rubovima tegle skidao divno ljut ajvar. Vrata špajza bila su otškrinuta... Otac je dremao u sedećem položaju... Ugodna tišina. Ne zadugo. Majka unosi dosta buke u svoje pojavljivanje... Uskoro sam mogao da je pratim kroz uzani prorez. Upitala je Grigorija da li se sankam na atomskom skloništu; iako nije bio siguran, otac je potvrdno odgovorio. Nevena je sela pored muža i neko vreme ćutke su zurili u televizor. Prestao sam da skidam ajvar sa rubova tegle... Majka je bubnula kako je, na početku prošle nedelje, bila da abortira. Grigorije je smatrao da je bolje što mu nije rekla kada će to uraditi, jer joj je sigurno bilo tako lakše. Otac je ovo izgovorio smireno, toliko smireno da sam se, ni sam ne znajući zašto, ugrizao za jezik. Nevena je potom ustala, rekavši mu da on ne voli ni mene, a da je odstranjenom detetu dala ime - Vladimir. Potom je otišla do komode, uzela tanjir iz kompleta, tresnula ga o pod. Zatim je krenula da vadi ostale tanjire... Grigorije se nije pomerio s mesta, zurio je u televizor. Dok je Nevena razbijala tanjire, popeo sam se na merdevine i ostavio teglu ajvara na najvišu policu. Ostao sam na merdevinama, zurio u teglu, povukao je... otišla je u paramparčad, usaglašena sa razbijanjem skupih čaša. Razbijanje je prestalo. Uputio sam pogled kroz prorez, nisam video majku. Grigorije se ispružio po kanabetu, a ja sam se konačno spustio niz merdevine... Išunjao sam se iz špajza, ušunjao u moju sobu... Veče me je odvlačilo pod jorgan, mameći me mekoćom;

tonuo sam u san... A majka mi je dospela u sluh, iz daleka, ispuštajući krik, jer je, kako će se ispostaviti - u najlon čarapama ušla u špajz - tu njenu teritoriju na kojoj sam mogao da boravim samo kao uljez.

Vladimir ustaje sa stolice, istupa iz domena svetlosnog snopa, nakezi se.

Prekriva ga tmina.

Otamnjenje.

Prostor. Isti onaj u kom je bio Vladimir. Relja sedi na istoj onoj stolici na kojoj je sedeo Vladimir. Njegova pojava, usled svetlosnog snopa, kontrastirana je senkom.

RELJA

Prosta i proširena reprodukcija. Sociologija u marksizmu. Ekonomski modeli u prvobitnom kapitalizmu. Društvena preduzeća. Državne banke i privatne ekspoziture. Štednja i zajam. Preporod. Vrtoglave kamate i finansiranje mira. Mali privrednici. Strah od darvinizma. Monopoli. Negiranje Marksa. Rastakanje zaštićenosti u organizacijama udruženog rada. Inercija. Otpor. Država kao šticećenica. Inflacija krvi i tla. Novčanica i Čika Jova Zmaj. Čiča. Kolaps evropskog komunizma. Krvavi kolaps Jugoslavije. Bratstvo i jedinstvo. Bratoubice. Patriotizam i prazni džepovi. Otadžbina i prepunjeni džepovi. Miting na Ušću. Većina je zadovoljna. Restauracija nebesa. Trg Slobode. Manjina demonstrira višak. Višak manjine rasteruje se tenkovima. Češljanje terena. Drugo kao To. Čišćenje terena. Mladost u limunzinama. Visoka štikla i cenovnik snova. Moja zemlja. Otušđena u svetskim vestima. Lonac koji ključa. Ja? Slušam pank i valjam se po jazbinama. Kafanske pevačice sedaju za moj sto. Pušim travu i lažem da sam levičar. Smejem se tome

iskreno. Uzbuđuju me govori desnice. Ne verujem buđenju kolektivne svesti. Rasanjivane nesanice. Savest koja kaska. Ja? Nemam odgovor. Osećanje plute na uzavreloj površini. Na površini, visoka temperatura lakše se podnosi. Lako joj se mogu prilagoditi i biti nepatvoreno hladan. Prava vrelina je ispod, ona ne da da se neznanje ohladi u znanje i premesti u salone. Počinje Bosna. A ja nisam gladan, nisam žedan, nije mi važno što nisam bos. Zaroniću u neznanje, čini mi se da je ono sada uzvišeno. Braniću nešto što je blizu, a nije mi blisko. Goniću nešto što nije moje, ali nije mi ni strano. Boriću se za krv vašu, uznesenu na pesmama. Bežim u rat, jer iznad pluta poza i neiskrenost slobode.

Prekriva ga tmina.

Otamnjenje.

Prostor. Isti onaj u kom su bili Vladimir i Relja. Srna sedi na istoj onoj stolici na kojoj su sedeli Vladimir i Relja. Njena pojava, usled svetlosnog snopa, kontrastirana je senkom.

SRNA

Upoznala sam Relju na rođendanskoj proslavi moje tada dobre prijateljice. Relja je nije poznao. Na žurku ga je doveo njegov drug, ako me pamćenje ne vara - rekla bih da se zove Ivica. Mislim da sam jedina koja je te večeri obratila pažnju na Relju, jer sam prepoznala nešto što je i mene vezivalo za taj prostor - jednostavno, nas dvoje smo tu bili kao neki uljezi. Sedeo je negde sa strane i posmatrao te ljude, rekla bih - razuzdane ljude. Plave tablete sa utisnutom golubicom bile su na izvol'te... previše dodirivanja, jednostavno, nije izgledalo prirodno... Nisam više mogla da podnesem tu paradu neosnovanog smeha, te sam odlučila da mu priđem. Gotovo da sam mu čupala reči iz usta, ali to malo što sam izvukla, donelo mi

je, rekla bih - čarobnu iskrenost; ma, mogao je da me ima još te večeri. Ispostaviće se da ću ja morati da budem ta koja će napraviti nešto odlučniji korak ka našem sjedinjavanju, jer su mi se viđanja s njim, bez obzira na prijatnost, nekako čudno odužila. Ipak, što se ono kaže - zaljubila sam se do ušiju. Nisam verovala muškarcima koji pričaju mnogo o sebi. To poverenje, koje se postepeno gradilo prema Relji, jako mi se dopadalo, te sam ga i zavolela. Verovala sam da je potreba za postupnim otvaranjem samo jedna divna faza kod njega, a sa vremenom, kao, uostalom, svaka, i ta faza će proći. Nije bilo tako. Kao da je imao tajanstvenu zabranu da bilo kad nešto zaista promeni. Kao da mu je ukinuta mogućnost da od sebe, onakvog kakvog sam ga upoznala, ikada odstupi. Imao je on trenutke kada kao da je izlazio iz sebe, i tada je blistao. Ali uvek bi se vratio u to... nešto... daleko... u nešto što kao da je van vremena. Jako sam ga volela. I jako sam ljuta. I sada ga volim, mada, okolnosti su se promenile. Upoznala sam nekoga... U početku sam mu ostavljala malo prostora, no, on je bio uporan... Da, uporan. I, eto, desilo se - popustila sam. Počela sam da prema njemu osećam. Toplo je tu. Ipak, tretirala sam ovo stanje kao nešto prolazno - kao olakšavajuće pauze u kojima mi on otvoreno priča o sebi. Možda i previše. Ne znam, ali znam da me je nekako naveo da iskoračim van okvira pauze. Naime, nosim njegovo dete. I nemam nameru da abortiram. Saopštiću ovo Relji, mada ne znam kada je vreme da mu ovo saopštim. Ne znam šta je kod njega vreme.

Prekriva je tmina.

Otamnjenje.

Prostor. Isti onaj u kom su bili Vladimir, Relja i Srna. Vladimir sedi na stolici na kojoj je već sedeo. Njegova pojava, usled svetlosnog snopa, kontrastirana je senkom.

VLADIMIR

Relja je obavestio Gavrana da neće učestvovati u pljački menjačnice. Gavran mu je rekao da ima još vremena da se predomisli. Relja mu je obećao da će još razmisliti o početku Novog početka.

Vladimir ustaje sa stolice, istupi iz domena svetlosnog snopa. Svetlosni snop zamire. Vladimir se nakezi. Uzima stolicu, napušta prostor.

SLIKA 20.

Reljin stan. Dnevni boravak. Relja sedi na trosedu, zuri u televizor (ton je isključen) - po licu mu titra plavičasta svetlost; na njemu je raskopčana košulja, razvezana kravata.

Prekriva ga tmina.

Samo je plavičasta svetlost iz televizora.

(Animirani prikaz:

Šuma. Bujna vegetacija. Kroz guste krošnje probijaju se snopovi svetlosti. Relja je go, bos; trči, sapliće se, bori se za dah... Iza njega je nešto što se ne može videti, nešto što ga prati u stopu i veliko je - drobi sve što se ispreči... Relja uleće u trnovita rastinja; izvlači se s posekotinama - rane se brzo povlače... Vegetacija se proređuje, sve više svetlosti prodire u šumu. Nešto što se ne može videti, nešto veliko što ga prati u stopu - povlači se... Reljin korak postaje lagan; više ne gubi dah... Izlazi iz šume, dospeva u isušeno korito. Tiho je. Relja počinje da se smeje; smeh odjekuje klisurom; širi ruke... podiže pogled, i tek što je ugledao pticu velikih krila, oštrog kljuna i isturenih kandži.

Završetak animiranog prikaza.)

KRAJ